

ਅਪੀਲੀ ਸਿਵਲ

ਪ੍ਰੋਮ ਚੰਦ ਪੰਡਿਤ, ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਭਗਵਾਨੀ ਦੇਵੀ, ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

1962 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 338-ਡੀ:

ਹਿੰਦੂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ, (1956 ਦਾ XXX) --ਸੈਕਸ਼ਨ 4--ਦਿੱਲੀ ਲੈਂਡ ਰਿਫਾਰਮਜ਼ ਐਕਟ (1954 ਦਾ VIII) ਸੈਕਸ਼ਨ 50-- ਭੂਮੀਧਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ- ਭਾਵੇਂ ਦਿੱਲੀ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹਿੰਦੂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੇ ਆਮ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ - ਦਿੱਲੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ- ਕੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਉਪਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ- ਭੂਮੀਧਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰ- ਕੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

ਆਯੋਜਿਤ, - ਹਿੰਦੂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) (ਬੀ)। 1956, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਹਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਪਵਾਦ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਦਿੱਲੀ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 50 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਹਿੰਦੂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਇੱਕ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਸੁਧਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੇਸ ਹਿੰਦੂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਯੋਜਿਤ, ਦਿੱਲੀ ਸੁਧਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਆਯੋਜਿਤ, ਕਿ ਭੂਮੀਧਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਆ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਸੁਧਾਰ ਕਾਨੂੰਨ, 1954 ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ, ਚਰਾਗਾਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਖੋਹੇ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੁਝ ਪਾਬੰਦੀਆਂ, ਜੋ ਕਿ ਹਨ। ਜਨਤਾ ਵਿੱਚ

ਵਿਆਜ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ.ਐਨ. ਠੁਕਰਾਲ, ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ, ਮਿਤੀ 30 ਅਗਸਤ, 1962, ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਬ-ਜੱਜ 3ਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਮਿਤੀ 30 ਅਗਸਤ, 1961, ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪੂਰਬਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨਾ। ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਅਪੀਲ ਖਰਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਪੀ.ਐਨ. ਜੋਸ਼ੀ, ਵਕੀਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਆਰ.ਸੀ. ਸਾਹਨੀ ਅਤੇ ਬੀ.ਆਰ. ਮਲਿਕ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਜੱਜਮੈਂਟ

ਪੰਡਿਤ, ਜੇ. ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਵੰਸ਼-ਸਾਰਣੀ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋਵੇਗੀ:-

ਰਾਮ ਚੰਦ

|

ਲਾਲਾ (ਬਿਨਾਂ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ)	ਹਰਿ ਨਾਥ (ਮ੍ਰਿਤਕ)	ਬਲਦੇਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ)
		ਭਗਵਾਨੀ (ਧੀ, ਮੁਦਈ)
ਗੋਪੀ (ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰ. 2)	ਹਰਦਵਾਰੀ (ਡਿਫੈਂਡੈਂਟ ਨੰਬਰ 2)	ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ (ਡਿਫੈਂਡੈਂਟ ਨੰਬਰ 3)

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਰਣ ਹੋਲਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ 40 ਵਿੱਘੇ ਅਤੇ 10 ਬਿਸਵੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਲਾਲ, ਹਰ ਨਾਥ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਬਲਦੇਵਾ ਨੂੰ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੂਮੀਧਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਲਦੇਵਾ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ, ਉਸ ਦੇ ਭਤੀਜੇ, ਗੋਪੀ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ 1 ਤੋਂ 3, ਜੂਨ, 1960 ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਭੂਮੀਧਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ

ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਗਸਤ, 1960 ਵਿਚ, ਬਲਦੇਵਾ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਭਗਵਾਨੀ ਨੇ ਇਕ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ- ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਕਿ ਉਹ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਆਪਣੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਿਤਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਕਈ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ: -

1. ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਮਰਿਆਦਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਚਾਅ ਦੁਆਰਾ ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ 'ਤੇ ਵਿਕਸਤ ਹੋਈ ਹੈ?
2. ਕੀ ਮੁਦਈ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕੀਤੀ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ?
3. ਕੀ ਇੰਤਕਾਲ ਨੰਬਰ 563 ਮਿਤੀ 4 ਜੂਨ, 1960 ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ?
4. ਕੀ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ?
5. ਕੀ ਮੁਦਈ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ?
6. ਰਾਹਤ।

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਹਿੰਦੂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਲਦੇਵਾ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੀ ਗਈ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਚਾਅ ਦੁਆਰਾ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੰਤਕਾਲ ਮਾਲ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਮੁਦਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਉਹ ਇਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 1 'ਤੇ ਪਾਈ ਗਈ ਖੋਜ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 2 'ਤੇ ਕੋਈ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਹਿਲੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ, ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ ਅਤੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਭੂਮੀ

ਸੁਧਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਨੁਕਤੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸੱਚ ਸੀ ਕਿ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇੰਤਕਾਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਬੇਲੋੜਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਇੰਤਕਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਮੋਧਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਜੇ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੀਵਾਨੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ, ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੌਜੂਦਾ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਭੂਮੀਧਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦਿੱਲੀ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ, 1954 ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ ਹਿੰਦੂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ ਆਮ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ, 1954 ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:-

"ਧਾਰਾ 50. ਧਾਰਾ 48 ਅਤੇ 52 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਭੂਮੀਦਾਰ ਜਾਂ ਆਸਾਮੀ ਇੱਕ ਪੁਰਸ਼ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗੀ: -

(a) ਵੰਸ਼ ਦੀ ਮਰਦ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਮਰਦ ਰੇਖਿਕ ਵੰਸ਼ਜ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਵਾਰਸ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੇ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਮਰਦ ਵੰਸ਼ਜ ਜਿੰਦਾ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਅੱਗੇ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪੂਰਵ-ਪੁੱਤ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਵਾਰਸ ਮਿਲੇਗਾ ਜੋ ਮਰੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਿਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ;

(b) ਵਿਧਵਾਵਾਂ;

(c) ਪਿਤਾ;

(d) ਮਾਂ, ਵਿਧਵਾ ਹੋਣਾ;

(e) ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ, ਵਿਧਵਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ;

- (f) ਪਿਤਾ ਦਾ ਪਿਤਾ;
- (g) ਪਿਤਾ ਦੀ ਮਾਂ, ਵਿਧਵਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ;
- (h) ਵੰਸ਼ ਦੀ ਮਰਦ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਰਦ ਰੇਖਿਕ ਵੰਸ਼ਜ ਦੀ ਵਿਧਵਾ;
- (j) ਅਣਵਿਆਹੀ ਧੀ;
- (i) ਅਣਵਿਆਹੀ ਧੀ;
- (j) ਭਰਾ, ਮਰੇ ਹੋਏ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਵਜੋਂ;
- (k) ਅਣਵਿਆਹੀ ਭੈਣ;
- (l) ਭਰਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਭਰਾ ਜਿਸ ਪਿਤਾ ਦਾ ਮਿਤਕ ਪੁੱਤਰ ਹੈ;
- (m) ਪਿਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ;
- (n) ਭਰਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ;
- (o) ਪਿਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ;
- (p) ਧੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ।

ਇਹ ਧਾਰਾ ਇੱਕ ਆਸਾਮੀ ਦੇ ਭੂਮੀਧਰ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਧਾਰਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ 1956 ਵਿੱਚ, ਹਿੰਦੂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ--

"ਸੈਕਸ਼ਨ 4. (1) ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰੇ,

- (a) ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪਾਠ, ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਜਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ ਜਿਸ ਲਈ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;
- (b) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਹਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ।

(2) ਸ਼ੀਕਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇ ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੀਲਿੰਗ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਲਡਿੰਗਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵੰਡ ਲਈ।"

ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) (ਬੀ) ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਹਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। . ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਪਵਾਦ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਮੰਨਿਆ, ਦਿੱਲੀ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਹਿੰਦੂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਐਕਟ ਦਾ 50 ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਥੇ ਗਿਣਾਏ ਗਏ ਤਿੰਨ ਅਪਵਾਦ- (1) ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ (2) ਛੱਤਾਂ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ (3) ਅਜਿਹੀਆਂ ਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਐਕਟ ਅਪਵਾਦ (1) ਅਤੇ (3) ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹੁਣ, ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦਿੱਲੀ ਐਕਟ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨਦਾਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੇ, ਕਿਸਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਇਕਸਾਰ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕੇ, ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਆਗਰਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਵਿਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੋਵੈਨਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1948 ਵਾਂਗ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 1950 ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਤਹਿਤ ਵਾਰਸਾਂ ਦੀ ਸੀਮਤ ਗਿਣਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵਾਰਸ ਸੰਯੁਕਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੰਡ 'ਤੇ ਸ. ਹਿੰਦੂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ

ਵਜੋਂ, ਹੋਰ ਟੁਕੜੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦਿੱਲੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਟੁਕੜਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਾਰਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ, ਕੋਈ ਵਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਖਰਕਾਰ, ਦੋਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਕੋ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿ ਭੂਮੀਧਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਪਵਾਦ 3 ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭੂਮੀਧਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਨ, ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਦੂਜਾ, ਦਿੱਲੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਨੇ "ਭੂਮੀਧਾਰੀ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜਕਾਲ-ਧਾਰਕਾਂ ਦੀ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਰਥਾਤ ਭੂਮੀਧਾਰ, ਅਤੇ ਉਪ-ਕਾਰਜ-ਧਾਰਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਭਾਵ 'ਅਸਾਮੀ'। ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜਕਾਲ-ਧਾਰਕਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਰਾਜ ਨੂੰ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਭੂਮੀ ਮਾਲੀਆ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪ-ਅਧਿਕਾਰ ਧਾਰਕ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਲ ਧਾਰਕ ਜਾਂ ਗਾਓਂ ਸਭਾ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਾਰਜਕਾਲ ਲਈ ਕਿਰਾਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ। ਧਾਰਕ ਜਾਂ ਗਾਓਂ ਸਭਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਭੂਮੀਦਾਰ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਵਾਂਗ ਰਾਜ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਆ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਖੋਹੇ ਗਏ, ਸਿਵਾਏ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ, ਚਰਾਗਾਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਕੇਸਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੁਝ ਪਾਬੰਦੀਆਂ, ਜੋ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਉਪ-ਮਿਆਦ ਧਾਰਕਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਯਾਨੀ ਅਸਾਮੀਆਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਭੂਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਾਇਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਮ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੂਮੀਦਾਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਲਕ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਭੂਮੀਦਾਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਾ ਦੇਣਾ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਭੂਮੀਧਾਰੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਮਾਲਕਾਂ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਂਦਾਰਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਹਨ।

ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਲਦੇਵ ਅਤੇ ਹਰ ਨਾਥ 1953/1954 ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਐਕਟ ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਭੂਮੀਧਰ ਬਣ ਗਏ। ਜੇ ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਹਿੰਦੂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਨਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਕਾਨੂੰਨ, 1954। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਜਦੋਂ ਬਲਦੇਵ ਦੀ ਮੌਤ ਜੂਨ, 1960 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮੁਦਈ 'ਤੇ ਹੋਣਗੇ, ਜੋ ਉਸਦੀ ਧੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਉਸਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸਨ।

ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਪੀਲ ਅਸਫ਼ਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਕੇ.ਐਸ.ਕੇ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ : ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕਮਲ ਕੁਮਾਰ, ਟਰਾਂਸਲੇਟਰ।